

INKOMENSSPANNING

Laatst gewijzigd 30 april 2004

- 1 Indicatoromschrijving
 - 1.1 Naam
 - 1.2 Definitie
 - 1.3 Meeteenheid
 - 1.4 Plaatsing in het DPSIR kader
 - 1.5 Referentie
- 2 Beleidsrelevantie
 - 2.1 Functie, betekenis
 - 2.2 Prioriteit voor de kust en Relevantie voor duurzame / geïntegreerde ontwikkeling van het kustzonegebied
 - 2.3 Beleidsdomein(en)
 - 2.4 Verband met andere indicatoren en internationaal gebruik
 - 2.5 Streefwaarden
 - 2.6 Relevante conventies, akkoorden en wetgeving
- 3 Methodologische beschrijving en onderliggende definities
 - 3.1 Onderliggende definities en concepten
 - 3.2 Meetmethode
 - 3.3 Beperkingen van de indicator
- 4 Gegevens – input
 - 4.1 Gegevensbronnen (persoon, dienst, adres)
 - 4.2 Vorm van de gegevens
 - 4.3 Kwaliteit en beschikbaarheid van de gegevens

1 INDICATOROMSCHRIJVING

1.1 NAAM

Inkomensspanning.

1.2 DEFINITIE

De indicator wordt gedefinieerd als de verhouding van het hoogste gemiddeld inkomen ten opzichte van het laagste gemiddeld inkomen.*

* gemiddeld inkomen per aangifte van het kustgebied tussen de (statistische) sectoren met de hoogste inkomens en de (statistische) sectoren met de laagste inkomens. Er wordt gekozen enerzijds voor de sectoren met 20 % van de aangiften met de hoogste gemiddelde inkomens en anderzijds de sectoren met 20 % van de aangiften met de laagste gemiddelde inkomens.

1.3 MEETEENHEID

Deze indicator wordt aangeduid als een factor van hoogste gemiddeld inkomen/laagste gemiddeld inkomen.

1.4 PLAATSING IN HET DPSIR KADER

Deze indicator kan zowel als een driving force-type als state-type beschouwd worden.

1.5 REFERENTIE

Paredis, E., Block, T. & J. Van Assche. (2001). Op weg naar duurzaamheidsindicatoren voor het kustgebied, Universiteit Gent, Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Leefmilieu en Infrastructuur, AWZ-AWK.

2 BELEIDSRELEVANTIE

2.1 FUNCTIE, BETEKENIS

Deze indicator geeft de segregatie tussen rijke en arme bevolkingsgroepen aan. Deze indicator geeft dus aan hoe groot de kloof is tussen de rijken en de armen die in het kustgebied wonen, en dit op basis van het inkomen. Door de evolutie te volgen kan nagegaan worden of die kloof groter of kleiner wordt. Indien het verschil tussen de hoogste en de laagste inkomens afneemt, kan dit gezien worden als een duurzame evolutie.

Diverse studies hanteren het inkomen als indicator van de materiële welvaart van een gebied. Inkomen wordt beschouwd als zijnde een goede indicator van de mogelijkheid van een huishouden om te beschikken over (markt-)goederen en diensten, m.a.w. van de mogelijkheid om welvaart te realiseren.

Hoewel armoede niet te herleiden valt tot een gebrek aan inkomen, blijft het een kernelement in de problematiek. Het is een duidelijk meetbaar gegeven en veruit het bekendste element, wat ervoor zorgt dat wetenschap en beleidskringen het meestal als belangrijkste (soms enige) indicator van armoede hanteren.

2.2 PRIORITEIT VOOR DE KUST EN RELEVANTIE VOOR DUURZAME / GEÏNTEGREERDE ONTWIKKELING VAN HET KUSTZONEGEBIED

Deze indicator behoort tot prioriteit 4 'Versterking van het economisch weefsel - 4.1 Kwalitatieve economische uitbouw'.

De welvaart van een gebied wordt in grote mate bepaald door de welvaart van zijn inwoners. In een duurzame streek verwachten we dat de evolutie in het inkomen dezelfde tred houdt als de evolutie van de consumptieprijzen. Een verarmde bevolking betekent minder inkomsten en een kleiner economisch draagvlak voor voorzieningen. Naast de tewerkstelling gelden het inkomen en eventuele steunmaatregelen als indicatoren voor de leefbaarheid in stedelijk en landelijk Vlaanderen.

Binnen de thematiek van kansarmoede en achterstelling speelt de indicator 'inkomen' een belangrijke rol. In een sterk gemonetariseerde markteconomie is de beschikking over een voldoende hoog inkomen een belangrijke voorwaarde voor het bereiken van een zekere mate van welzijn en sociale participatie.

De strijd tegen armoede en sociale uitsluiting veronderstelt een geïntegreerde aanpak op diverse levensdomeinen en beleidsniveaus. Het is wel bekend dat armoede in de West-Europese samenlevingen van vandaag een relatief en een multi-aspectueel fenomeen is. Dit betekent dat armoede niet alleen een kwestie is van overleven en dat het niet alleen een inkomensprobleem is. Om het met de woorden van de Europese Commissie te zeggen: armoede is een toestand van "personen of gezinnen wier middelen zo ontoereikend zijn dat zij uitgesloten zijn van de minimaal aanvaardbare leefpatronen in de lidstaat waarin zij leven". En bij die leefpatronen gaat het niet alleen om het inkomen en de consumptie, maar om alle mogelijke aspecten van het burgerschap: gezondheid, huisvesting, onderwijs, cultuur, rechtsbedeling, politiek enz.

2.3 BELEIDSDOMEIN(EN)

De indicator behoort tot het **domein 'Levenskwaliteit', subdomein 'Armoede en welzijn'**.

2.4 VERBAND MET ANDERE INDICATOREN EN INTERNATIONAAL GEBRUIK

Een andere indicator die de inkomensongelijkheid weergeeft is de zogenaamde Gini-coëfficiënt. De Gini-coëfficiënt of Gini ratio "G" is een overzicht statistiek afgeleid uit of gebaseerd op de Lorenz curve.

De Gini ratio geeft de graad van ongelijkheid weer van de vertegenwoordiging van een kenmerk (of waarde) in een bepaalde populatie of binnen een verzameling waarden (sample).

Het is een maat voor ongelijkheid die de onder- of oververtegenwoordiging voor de hele populatie meet. Gini is een maat die in sociologisch en economisch onderzoek vaak gebruikt wordt voor het beschrijven van concentratie van middelen, marktaandeel of inkomen.

De coëfficiënt varieert tussen 0 en 1. De minimale waarde 0 wordt toegekend aan een verzameling waarden (of een populatie) indien alle waarden gelijk zijn (perfect equality); de maximale waarde 1 wordt behaald wanneer ongelijkheid maximaal is (bvb. Alle waarden behalve één hebben de nulwaarde) (perfect inequality)

De indicator houdt verband met volgende (potentiële) indicatoren rond duurzaam kustzonebeheer:

- Werkloosheidsgraad
- Aantal niet ingevulde vacatures
- Tewerkstelling in toerisme
- Tewerkstelling in visserij en landbouw
- Aantal cursisten die een opleiding volgen (gericht op knelpuntberoepen)
- Ondernemerschap en economische groei
- Productiviteit
- Comfort van de woning
- Tevredenheid bij bewoners

2.5 STREEFWAARDEN

Voor deze indicator zijn geen specifieke streefwaarden bekend. Wel kan het gewestelijk of nationaal gemiddelde als een richtwaarde beschouwd worden. Er wordt naar gestreefd om de inkomensspanning te verkleinen, met andere woorden voor de verhouding tussen de hoogste gemiddelde inkomens en laagste gemiddelde inkomens wordt naar het getal 1 gestreefd. In de praktijk wil dit veelal zeggen dat de laagste gemiddelde inkomens zullen moeten stijgen, terwijl de hoogste gemiddelde inkomens gelijk zullen moeten blijven.

2.6 RELEVANTE CONVENTIES, AKKOORDEN EN WETGEVING

Armoedebestrijding is een beleidsthema dat in België beleidsinitiatieven vraagt van zowel de gemeenschappen, de gewesten en de federale overheid. Voor hun bevoegdheden nemen zij ten volle de verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen en uitvoeren van hun beleid inzake armoedebestrijding, en voor het voeren van de dialoog met de armen. Zij hebben er zich in het "Samenwerkingsakkoord" allen toe verbonden dergelijk beleid te voeren en dit beleid op elkaar af te stemmen. Om te zorgen voor samenhang, uitwisseling en bundeling (ook naar het Europees niveau) werden onder meer een Interministeriële Conferentie "Maatschappelijke Integratie en Sociale Economie" en het Steunpunt tot bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting opgericht.

Het Vlaamse armoedebeleid moet ertoe bijdragen dat de armen meer kansen krijgen om uit de armoede te geraken en dat hun levensomstandigheden verbeteren. Een voorbeeld hiervan is het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. In een jaarlijks actieplan worden alle inspanningen gebundeld die de verschillende Vlaamse ministers zullen leveren om armoede te bestrijden.

Tijdens de opeenvolgende Europese raden werd geleidelijk het 'sociale Europa' ontwikkeld. In een verder verleden zijn de bijeenkomsten van Maastricht (1992) en Amsterdam (1997) vermeldenswaardig. Recenter waren er Lissabon (maart 2000), Nice (december 2000), Stockholm (juni 2001), Laken (december 2001) en Barcelona (maart 2002). In Lissabon is de verdere uitbouw van een meer sociaal Europa prominent op de agenda gekomen. De Europese Raad van Lissabon heeft in zijn conclusies gesteld dat het aantal mensen dat in Europa onder de armoedegrens leeft en sociaal uitgesloten is, onaanvaardbaar hoog blijft. De nieuwe kennismaatschappij biedt mogelijkheden om sociale uitsluiting te verminderen door de economische

voorwaarden te scheppen voor grotere welvaart, door meer groei en werkgelegenheid en door nieuwe mogelijkheden te creëren voor maatschappelijke participatie. Om het risico van een kenniskloof te vermijden en deze mogelijkheden maximaal te benutten, moet er alles aan gedaan worden om vaardigheden te verbeteren, ruime toegang tot kennis en kansen te bevorderen en werkloosheid te bestrijden. Bovendien moeten stappen worden gezet om de armoede definitief uit te roeien.

De Europese Raad van Nice heeft daarop de lidstaten uitgenodigd om nationale actieplannen op te stellen. Deze actieplannen bevatten concrete beleidsdoelstellingen op het vlak van sociale insluiting en de bestrijding van armoede. Via de open methode van coördinatie moeten acties op beleidsterreinen als werkgelegenheid, onderwijs en opleiding, (publieke) gezondheid en huisvesting voor specifieke doelgroepen (o.a. minderheden, kinderen, ouderen, personen met een handicap) ontwikkeld worden. Er moeten indicatoren vastgelegd worden om de voortgang te kunnen opvolgen. Op 1 juni 2001 diende België zijn nationaal actieplan Sociale Insluiting (NAPincl.) in bij de Europese Commissie (Vandenbussche, 2001).

3 METHODOLOGISCHE BESCHRIJVING EN ONDERLIGGENDE DEFINITIES

3.1 ONDERLIGGENDE DEFINITIES EN CONCEPTEN

Gemiddeld inkomen per aangifte:

Quotiënt van het totaal belastbaar netto-inkomen en het aantal aangiften.

Mediaaninkomen:

Inkomen van de aangifte die zich in het midden van de reeks bevindt na rangschikking van de aangiften volgens toenemend inkomen.

Financiële statistieken:

De financiële statistieken ivm het inkomen worden opgemaakt per aanslagjaar T (ingekohierd tot einde juni T+1) en hebben betrekking op inkomensjaar T-1. De basis voor deze statistiek is het totaal belastbaar netto-inkomen per aangifte. Dit is de som van het gezamenlijk belastbaar inkomen en het afzonderlijk belastbaar inkomen (zie website APS).

Het gezamenlijk belastbaar inkomen omvat inkomsten van onroerende goederen, inkomsten en opbrengsten van roerende goederen en kapitalen, bedrijfsinkomsten (weden, lonen, pensioenen, vervangingsinkomsten, winsten, baten,...) en diverse inkomsten. De inkomsten van beide echtgenoten worden samengevoegd (idem voor het afzonderlijk belaste inkomen). Het toegepaste taxatiesysteem en de toegelaten fiscale abbattementen beïnvloeden het gezamenlijk belastbaar netto-inkomen. Dit is van belang bij vergelijkingen in de tijd.

Het afzonderlijk belastbaar inkomen bestaat uit inkomsten verwant met de bedrijfsinkomsten (achterstallen, vergoedingen wegens contractbreuk, voorafbetaald vakantiegeld, vergoedingen als compensatie of als herstel van een tijdelijke delving van winsten of baten, winsten of baten uit een vroegere bedrijfsactiviteit, meerwaarden verwezenlijkt in de loop, of bij het stopzetten van een bedrijfsactiviteit) alsook uit bepaalde diverse inkomsten (winsten of baten verkregen buiten de uitoefening van een bedrijfsactiviteit, meerwaarden of rechten op niet bebouwde

onroerende goederen, prijzen en subsidies, loten van leningen, meerwaarden verwezenlijkt bij de afstand van belangrijke participaties).

Het gemiddeld inkomen per inwoner is de quotiënt van het totaal belastbaar netto-inkomen en het gemiddelde van de bevolking op 1 januari en op 31 december.

Het gemiddeld inkomen per aangifte is het quotiënt van het totaal belastbaar netto-inkomen en het aantal aangiften.

Het mediaan inkomen is het inkomen van de aangifte die in zich midden van de reeks bevindt na rangschikking van de aangiften volgens toenemend inkomen.

3.2 MEETMETHODE

De indicator kan worden berekend door de statistische sectoren te ordenen op gemiddeld inkomen per aangifte (van laagste naar hoogste), het gemiddelde inkomen te nemen van de sectoren die 20 % van de sectoren in die gemeente vertegenwoordigen met de laagste inkomens enerzijds en het gemiddelde inkomen van de sectoren die 20 % van de sectoren met de hoogste inkomens anderzijds, en hiervan de verhouding te berekenen.

3.3 BEPERKINGEN VAN DE INDICATOR

De statistieken zijn gebaseerd op inkomens die in het kohier werden ingeschreven. Een aantal belastingplichtigen komen niet in de statistiek voor gezien hun inkomens of omwille van hun familielasten. De indicator geeft dus geen volledig beeld van de welvaart van een bevolking. Allereerst is een deel van de belangstingsplichtigen (o.m. de laagste inkomensgroepen) niet in deze statistieken opgenomen, en verder wijkt het netto belastbaar inkomen nogal af van het potentieel belastbaar inkomen (belastingontduiking en -ontwijking).

De inkomsten van een van belasting vrijgestelde belastingplichtige waarop een terugbetaalbare voorheffing of voorafbetaling is gebeurd worden evenwel toch in het kohier opgenomen met het oog op regularisatie door volledige terugbetaling van de geheven belasting en komen aldus wel in de statistiek voor. Deze categorie wordt wel vermeld in de statistieken.

Bij de procentuele uitsplitsing van het totaal belastbaar netto-inkomen per inkomensklasse naar zijn componenten wordt geen rekening gehouden met sommige bedragen, aftrekbaar van het totaal belastbaar netto-inkomen van het fiscaal gezin. Daardoor kan de som van de componenten hoger zijn dan 100 %.

Aangezien de indicator berekend wordt als een verhouding, zal het niet noodzakelijk kunnen waargenomen worden dat zowel de hoogste als de laagste inkomens omlaag gaan. Bovendien, als de verhouding dichter naar 1 gaat, kan het bijvoorbeeld ook zijn dat alle inkomens laag zijn.

4 GEGEVENS – INPUT

4.1 GEGEVENSBRONNEN (PERSOON, DIENST, ADRES)

- Instantie: Nationaal Instituut voor de Statistiek
- Contactpersoon: Mevr. De Martelaere of De heer Meye
- Adres: Italiëlei 124 bus 85, 2000 Antwerpen
- Telefoon: 02/229 07 07

E-mail: info.antwerpen@statbel.mineco.fed.be

4.2 VORM VAN DE GEGEVENS

De gegevens worden geleverd in een Excel-bestand waarin per statistische sector het aantal aangiften, het totaal belastbaar netto inkomen, het gemiddelde inkomen per aangifte en het mediaan inkomen wordt vermeld.

4.3 KWALITEIT EN BESCHIKBAARHEID VAN DE GEGEVENS

De gegevens zijn afkomstig van de fiscale statistiek van de inkomens onderworpen aan de personenbelasting: het gemiddeld inkomen per aangifte per statistische zone. De informatie kan gewoon worden opgevraagd bij het NIS. De statistiek slaat alleen op de inkomens die in het kohier werden ingeschreven. Zij slaat op de inkomens die in België en het buitenland werden verworven, met inbegrip van de van belasting vrijgestelde buitenlandse inkomsten. Een aantal belastingplichtigen komt echter niet in de statistiek voor, gezien hun inkomens of omwille van familielasten. Het begin van de tijdreeks is 1969 en deze wordt jaarlijks geactualiseerd. De betrouwbaarheid is afhankelijk van een correcte inkohiering van de inkomsten.